

*Dječji vrtić “VESELI KUTAK”
Klanci 1, 21311 Stobreč*

**KLASA: 601-09/16-01/01
URBROJ: 2181-232-03-16-01**

*telefon/fax: 021/326-200
e-mail: zlatko.gale@st.t-com.hr
antonela.pijevac@st.t-com.hr
web adresa: <http://www.vrtic-veseli-kutak.hr>*

Na temelju članka 15. stavka 4. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 94/13) i članka 18. Statuta Dječjeg vrtića „VESELI KUTAK“, Upravno vijeće Dječjeg vrtića „VESELI KUTAK“ u Stobreču na 7. sjednici održanoj 27.09.2016.g., KLASA: 601-06/16-01/01 i URBROJ: 2181-232-03-16-09, na prijedlog ravnateljice, donijelo je

K U R I K U L U M

Dječjeg vrtića “VESELI KUTAK” u Stobreču za pedagošku godinu 2016./2017.

Ravnateljica:

Antonela Pjevac, odgajateljica

Predsjednik Upravnog vijeća:

Zlatko Gale, prof.

Stobreč, rujan 2016.g.

SADRŽAJ

O kurikulumu.....	3
<i>O kurikulumu vrtića.....</i>	4
<i>Naša vizija kurikuluma vrtića.....</i>	6
Kurikulum Dječjeg vrtića “VESELI KUTAU”.....	9
<i>Vizija</i>	9
<i>Misija</i>	9
<i>Strategije djelovanja.....</i>	9
Ustrojstvo rada.....	10
<i>Razvojni plan ustanove za pedagošku godinu 2015/2016.</i>	11
Programi.....	13
<i>Redoviti program.....</i>	14
<i>Program predškole.....</i>	17
<i>CAP program – prevencija zlostavljanja djece.....</i>	19
Bitni zadaci odgojno-obrazovnog rada na nivou ustanove.....	20
<i>Unapređenje i oblikovanje poticajnog okruženja u funkciji igre i učenja djece.....</i>	20
<i>Unapređivanje odgojno-obrazovnog procesa kroz projektno planiranje/ akcijsko istraživanje.....</i>	21
<i>Aktivno uključivanje roditelja i šire socijalne zajednice u odgojno-obrazovni process.....</i>	21
<i>Kontinuitet profesionalnog i osobnog razvoja stručnih radnika.....</i>	22
<i>Praćenje, procjenjivanje i planiranje procesa učenja djeteta uvažavajući njegove prirodne potencijale: talente i stilove učenja.....</i>	23
<i>Osiguranje kvalitete rada.....</i>	24
Literatura.....	26

O KURIKULUMU

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje je službeni dokument propisan u Republici Hrvatskoj koji sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece u vrtiću. Polazišta ovog dokumenata su načela slobode, otvorenosti i raznolikosti, koja se trebaju odražavati na cjelokupnu organizaciju i provođenje odgojno-obrazovnog rada u svim vrtićima u Republici Hrvatskoj.

Njime se afirmiraju ideje pluralizma i slobode u primjeni pedagoških ideja i koncepcija, različitosti u vrstama i oblicima provođenja programa te demokratizacije društva prema subjektima koji se smatraju nositeljima programa, što predstavlja podlogu za razvoj različitih odgojno-obrazovnih koncepcija u vrtićima.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje:

1. Utemeljen je na specifičnim *polazištima* (postojećim dokumentima i suvremenom shvaćanju djeteta i organizacije vrtića):
 - Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi (1991.)
 - Konvencija o pravima djeteta (2001.)
 - Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.)
 - Smjernice za strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske (2012.)
 - Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja (2012.)
 - Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.).

2. Usmjeren je prema ostvarivanju specifičnih *ciljeva*:
 - a) osiguranju dobrobiti za dijete:
 - osobnu, emocionalnu i tjelesnu (subjektivan osjećaj; biti zdrav, zadovoljan i osjećati se dobro),
 - obrazovnu (uspješno funkcioniranje i razvijanje osobnih potencijala (spoznajnih, umjetničkih, motoričkih...) i
 - socijalnu dobrobit (uspješno interpersonalno /socijalno/ funkcioniranje i razvijanje socijalnih kompetencija).

b) poticanju cjelovitog razvoja, odgoja i učenja djece (objedinjavanje različitih područja odgoja, te različitih sadržaja učenja djece)

c) razvoju kompetencija:

- Komunikacija na materinskome jeziku
- Komunikacija na stranim jezicima
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju
- Digitalna kompetencija
- Učiti kako učiti
- Socijalna i građanska kompetencija
- Inicijativnost i poduzetnost
- Kulturna svijest i izražavanje
- *samopoštovanja, samopouzdanja i pozitivne slike djeteta o sebi.*

d) ostvarivanju prava djece na jednake šanse, tj. ostvarivanju jednakih prava za sve

3. Odražava specifična načela:

- fleksibilnost odgojno-obrazovnoga procesa,
- partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom,
- osiguranje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju
- otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse.

4. Promiče vrijednosti humanističkog nasljeđa:

- znanje
- identitet
- humanizam i tolerancija
- odgovornost
- autonomija
- kreativnost.

Navedena polazišta, ciljevi, načela i vrijednosti predstavljaju osnovu oblikovanja kurikuluma ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

O KURIKULUMU VRTIĆA

Kurikulum vrtića predstavlja implementaciju tj. način provedbe *Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* u pojedinome vrtiću s obzirom na njegove posebnosti.

Oblikovanje kurikuluma u ustanovi za rani odgoj treba se kontinuirano usklađivati s polazištima, ciljevima, načelima i vrijednostima sadržanima u Nacionalnome kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2015.), koji predstavljaju osnovu planiranja odgojno-obrazovnog procesa.

Kurikulum je teorijska koncepcija koja se u praksi zajednički gradi, tj. konstruira i sukonstruira na temelju zajedničkog učenja, istraživanja i participiranja svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa, tijekom kojeg se kontinuirano provjerava, dopunjav i mijenja.

Svaki kurikulum je unikatan, razvija se kao jedinstvena i neponovljiva teorijska koncepcija izrasla na temeljima autentične prakse odgojno-obrazovne ustanove, tj. prema svojim specifičnim uvjetima, kadrovskim i prostornim mogućnostima te socijalnom kontekstu u kojem djeluje.

Kvalitetan kurikulum vrtića ima:

- 1) integriranu/holističku prirodu - podrazumijeva cjelovit odgoj i obrazovanje, usklađene s cjelovitom prirodom odgoja i učenja djeteta.
- 2) razvojnu, otvorenu i dinamičnu prirodu - što znači da se u ustanovi za rani odgoj razvija i mijenja na temelju učenja, istraživanja i suradnje svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa; sadržaje djetetova učenja nije primjereno strogo propisivati nego se njihov odabir provodi na temelju praćenja i podržavanja interesa i inicijativa djece.
- 3) humanističku orijentaciju - usmjerena je na razvoj kapaciteta svakoga pojedinog djeteta te na poštovanje njegovih individualnih interesa i razvojnih potreba i prava.
- 4) (su)konstruktivističku orijentaciju - shvaćanje učenja kao stvaranja tj. konstruiranja i sukonstruiranja znanja,.

Ostvarivanje kvalitetnog kurikuluma vrtića podrazumijeva stvaranje odgovarajućih organizacijskih uvjeta koji se temelje na suvremenom shvaćanju djeteta:

- Dijete je cjelovito biće.
- Dijete je istraživač i aktivni stvaratelj znanja.
- Dijete je socijalni subjekt sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom.
- Dijete je aktivni građanin zajednice.
- Dijete je kreativno biće sa specifičnim stvaralačkim i izražajnim potencijalima.

za dijete:

- sigurnost svakog djeteta
- samopouzdanje i samopoštovanje djeteta
- sposobnost razumijevanja vlastitih potreba (tjelesnih, emocionalnih, spoznajnih, socijalnih, komunikacijskih i sl.)
- sposobnost razumijevanja i uvažavanja potreba drugih
- uspostavljanje kvalitetnih odnosa s drugom djecom i odraslima (sudjelovanje, pregovaranje, rješavanje sukoba, razumijevanje i poštivanje različitosti među ljudima)
- istraživanje i razvijanje kompetencija
- samostalnost u obavljanju aktivnosti (samostalnost djetetova djelovanja, mišljenja i odlučivanja)
- usvajanje i praktična uporaba pojmova i predodžaba kojima dijete razumije i objašnjava sebe, svoje ponašanje i izbore
- stjecanje i razvoj vještina učenja (povezivanja sadržaja, logičkoga mišljenja, argumentiranja, zaključivanja i rješavanja problema)
- osiguravanje kvalitetne prilagodbe trenutačnom okruženju i kvalitetno osposobljavanje za izazove koji očekuju dijete (primjerice, polazak u školu) - mogućnost prilagodbe novim, promjenjivim okolnostima
- sposobnost odgovornoga ponašanja u okružju (prirodnom i materijalnom)
- življenje i učenje prava djeteta
- dobrobit i radost svakog djeteta.

za dijete kao aktivnog građanina zajednice:

- u vrtiću osiguravati demokratsko življenje i pluralizam
- omogućavati djetetu aktivno sudjelovanje i suodlučivanje o temama koje su od bitnog značaja za opću kvalitetu življenja u socijalnom okruženju
- uvažavati osobnost svakog djeteta
- omogućavati ostvarenje prava zajamčenih Konvencijom o pravima djeteta
- uspostavljati i održavati kvalitetni odnosi s djecom
- poticati djecu na sudjelovanje u donošenju odluka koje se odnose na njihov odgoj i učenje

- djecu osposobljavati za demokratski dijalog s ostalim sudionicima procesa
- osiguravati slobodu i poticati razvoj odgovornosti svih sudionika u odgojno-obrazovnom procesu
- djecu osposobljavati za samoprocjenu i samodisciplinu
- djecu poticati na aktivno sudjelovanje u raspravama tj. slobodno iznošenje različitih stajališta
- osnaživanje inicijativa djece i njihove poduzetnosti
- djecu poticati na osmišljavanje, iniciranje i organiziranje vlastitih aktivnosti i (su)upravljanje razvojem tih aktivnosti

za roditelje:

- podrška obitelji u području kvalitetne afirmativne roditeljske uloge
- usklađeno međusobno partnersko djelovanje vrtić – obitelj
- zadovoljstvo roditelja

za prostorno, materijalno i vremensko okruženje:

- organizacija prostora koji je funkcionalan, siguran, usmjeren na promoviranje susreta, komunikaciju i interakciju; omogućava distanciranje djeteta iz grupnih zbivanja i pravo na privatnost
- bogata ponuda raznovrsnih, razvojno primjerenih i stalno dostupnih materijala koji potiču aktivnu konstrukciju znanja
- održavanje estetike
- fleksibilan dnevni ritam koji se temelji na prepoznavanju i uvažavanju djetetovih potreba
- okruženje koje zrcali zaposlene i njihovu sliku o djetetu

za ozračje:

- model usklađenog življenja koji poštuje prava djeteta u skladu s humanim vrijednostima koje razvijaju kompetencije djeteta i sve oblike učenja
- osnaživanje zaštitnih mehanizama i umanjivanje rizičnih čimbenika
- prihvaćanje, njegovanje i razvijanje vrijednosti obitelji, zajednice i društva

za stručni tim i odgojitelje:

- osnaživanje osobnih i profesionalnih kompetencija za primjereno i funkcionalno djelovanje u odnosu sa suradnicima, djetetom i obiteljima
- razvijanju što kvalitetnijeg vrtića / odgojno-obrazovnog procesa
- razvijanje osobne odgovornosti za cjelovito djelovanje na dijete u svim interakcijama;
- razvijanje odgovornosti u osobnom i timskom radu
- razvijanje refleksivne prakse
- proklamiranje humanih vrijednosti

za ostale zaposlenike:

- razvijanje odgovornosti u osobnom i timskom radu u odnosu na radnu ulogu / poslove, na dobrobit djeteta, na cjelokupno ozračje vrtića.

Temeljna struktura predškolskoga kurikuluma podijeljena je na tri velika potpodručja u kojima dijete stječe kompetencije:

- ja (slika o sebi),
- ja i drugi (obitelj, druga djeca, uža društvena zajednica, vrtić i lokalna zajednica),
- svijet oko mene (prirodno i šire društveno okružje, kulturna baština, održivi razvoj).

Vizija razvoja usmjerena je na zajedničko življenje djece i odraslih u ozračju autonomije i emancipacije. Naša uloga je kreirati uvjete kako bi svako dijete bilo sretno, kompetentno i samopouzđano, osposobljeno za preuzimanje inicijative, zauzimanje za sebe i odgovorno ponašanje prema sebi i drugima.

Naše vrijednosti podrazumijevaju osvještavanje suvremenih shvaćanja institucionalnog odgoja u kojoj svi dionici ravnopravno sudjeluju, aktivno djelujući zajedno uče kroz istraživanja, refleksije, suradnju i preuzimanje odgovornost za svoja ponašanja. Shvaćanjem djeteta kao najvažnijeg subjekta unutar odgojno-obrazovnog procesa jer dijete kreira svoj razvoj svojim potrebama, interesima, mogućnostima, interakcijama koje ostali subjekti procesa prate, poštuju i sukonstruiraju u tendenciji razvijanja kapaciteta kako djetetovih tako i osobnih. Stoga, mi odrasli dionici dužni smo skrbiti o ukupnoj kvaliteti svakodnevnog življenja u ustanovi te stvaranju optimalnih uvjeta za samoaktualizaciju djeteta i afirmaciju njegovih individualnih potencijala u sadašnjosti ka budućem životu.

KURIKULUM

Dječjeg vrtića „VESELI KUTAK“ u Stobreču

VIZIJA

Vrtić je poticajna sredina sretnog i kvalitetnog življenja: druženja, igre, učenja, odgoja i obrazovanja djece i odraslih.

Kvaliteta plana i programa rada ovisi o uvođenju promjena koje će utjecati na način rada svih dionika i promjene u ozračju ustanove, jer podržavaju timski rad kroz koji se (su)konstruira kurikulum prema interesima, potrebama i sposobnostima djece i svih sudionika procesa.

MISIJA

Kreiramo poticajno prostorno-materijalno i socijalno vrtićno okruženja koje omogućuje (su)konstrukciju djetetovog znanja u stalnoj interakciji s okolinom, vršnjacima, odgajateljima, roditeljima i ostalim partnerima u odgojno-obrazovnom procesu.

Strategije djelovanja:

- Mijenjamo i unapređujemo strategije i stilove učenja djece i odraslih
- Razvijamo sposobnosti i znanja djelatnika
- Osposobljavamo se za voditeljsku ulogu u zajednici učenja
- Gradimo partnerske odnose s roditeljima djece
- Stvaramo posebne programe
- Uvodimo suvremena stručna i humana postignuća u svakodnevni život i rad

U Dječjem vrtiću „*VESELI KUTAK*“ provodi se redoviti program dogojno-obrazovnog rada djece rane i predškolske dobi od 1. do 7.g. života. i program predškole za djecu školske obveznike.

Rad je organiziran u pet (5) odgojnih skupina u kojima se provode jaslični i vrtićni programi i to:

- jedan (1) jaslični program cjelodnevnog/desetosatnog boravka
- četiri (4) vrtićna programa:
 - o tri (3) cjelodnevna/desetosatna
 - o jedan (1) poludnevni/šestosatni jutarnji program

Sve vrtićne skupine su mješovite u koje su upisana djeca uzrasta od 3. do 7.g.

Vrtićnim kurikulumom utvrđen je okvirni plan i program rada kroz redovne programe i program predškole.

Pri izradi kurikuluma stavljen je naglasak na specifičnosti vrtića i sredine u kojoj vrtić djeluje. Središte i polazište rada jesu potrebe i interesi naše djece, roditelja i lokalne zajednice. U planiranju aktivnosti vodimo se načelima individualizma, nepristranosti i interdisciplinarnosti.

Planiranje i programiranje odgojno-obrazovnog rada, te organizacija, praćenje i vrednovanje procesa postavljaju se kroz zadatke u odnosu na dijete, odgajatelje, roditelje, stručne suradnike tj. u odnosu na sve strukture djelovanja u ustanovi, što provodimo uspostavljanjem suradničkog ozračja i timskog rada.

Prateći suvremena kretanja u razvoju predškolskog kurikuluma nastojimo djelovati kao „*VRTIĆ-DJEČJA KUĆA*“, gdje djeca i odrasli aktivno djelujući zajedno uče, što nas čini zadovoljnim i sretnim.

Vrijedna dokumentacije vrtića /ljetopis, zapisnici sa sastanaka i stručnih aktiva, knjiga o radu s roditeljima, evidencija zdravstvene voditeljice, godišnji plan i program ustanove/izvještaj o izvršavanju plana i programa, samovrednovanje-analiza rezultata provedbe upitnika, izvješće o samovrednovanju, razvojni plan ustanove, plan i program rada pedagoginje, plan i program usavršavanja djelatnika/ potkrepljuje sljedeće značajke vrtića:

- skrb o 100 djece organiziranih u 5 programa (1 jaslični i 3 vrtićka cjelodnevna programa i 1 kratki vrtićki program)
- dobra pozicija vrtića (uređen dvorišni prostor, šire okruženje poticajno za vanjske aktivnosti, blizina mora);

- česti boravci na otvorenom, posjeti kazalištu, kazališne skupine u gostima;
- bogatstvo materijala za neposredan rad s djecom (didaktika, neoblikovani i prirodni materijali, potrošni materijal, pomagala za rad);
- jedinstvo odgajatelja; stalnost odgajatelja-od osnivanja vrtića radi većina radnika;
- ugodna radna atmosfera;
- redovito sudjelovanje na edukacijama, proučavanje stručne literature;
- suradnja s kulturnim institucijama, Kineziološkim fakultetom prilikom provođenja studentske prakse,
- kontinuirano dokumentiranje življenja i djelovanja u ustanovi;
- profesionalna kuhinja s ukusnom hranom koju djeca vole, HACCP program;
- građenje partnerskih odnosa s roditeljima različitim oblicima suradnje;
- provedba projekta samovrednovanja;

RAZVOJNI PLAN USTANOVE za pedagošku godinu 2016./2017.

Globalni cilj za pedagošku godinu 2016./2017.

- ❖ *Stvarati optimalne uvjete za razvoj dječjih potencijala sustavnim promatranjem, praćenjem i planiranjem odgojno-obrazovne prakse, neposredno u institucionalnom i posredno u obiteljskom kontekstu.*

Sukladno razvojnom planu ustanove za tekuću pedagošku godinu 2016./2017. prioriteta područja unapređenja, razvojni ciljevi i strategije rada su sljedeće:

1. PROCES PRAĆENJA I VREDNOVANJA

- *razvojni cilj:*
 - *Sustavnim promatranjem i drugim strategijama praćenja i procjenjivanja odgojno-obrazovnog procesa stvarati kratkoročne i dugoročne planove*
- *strategije djelovanja:*
 - koristiti sustavno promatranje djece i druge raznovrsne, razvojno-primjerene alate za formativnu procjenu, koji istovremeno odražavaju i proces i rezultate učenja i razvoja

- procjenjivanje stupanja dječje uključenosti, neophodne za smisleno učenje i smisleno sudjelovanje, te u skladu s tim stvarati prilagodbe u aktivnostima
- procjenjivanje se temelji na jakim stranama djeteta te na njegovim individualnim potrebama i interesima.

2. SURADNJA S UŽOM I ŠIROM DRUŠTVENOM ZAJEDNICOM

- *razvojni cilj:*

- *Upoznavanje roditelja s oblicima suradnje i njihovo aktivno uključivanje*

- *strategije djelovanja:*

- razmjenjivati informacije o dječjem napretku i interesima s članovima obitelji te zajedno sa njima planirati kratkoročne i dugoročne ciljeve za njihovo dijete
- uključivati relevantne stručnjake u proces praćenja, procjenjivanja i planiranja, kad god je to potrebno.

3. LJUDSKI RESURSI

- *razvojni cilj:*

- *Unapređivanje odgojno-obrazovnih intervencija odgajatelja u aktivnosti djece*

- *strategije djelovanja:*

- planirati aktivnosti koje se temelje na razvojnim razinama i interesima djece s ciljem usvajanje potrebnih kompetencija za istraživanje i cjeloživotno učenje
- stvarati ravnotežu između planiranih aktivnosti i aktivnosti koje su inicirala i odabrala djeca, te pronalaziti različite načine koji podržavaju individualne stilove i tempo učenja
- planiranjem aktivnosti za djecu uspostaviti ravnoteža između samostalnog rada, rada u malim grupama i u velikoj grupi
- planirati dovoljno raznolikih aktivnosti kako bi djeca imala nove izazove i održala svoju uključenost
- planirati i provoditi aktivnosti koje su dovoljno prilagodljive i uvažavaju promjenjive okolnosti, potrebe i interese djece.

PROGRAMI

Programi odgoja i obrazovanja predškolske djece polaze od stvarnih potreba djeteta kao cjelovite dinamične osobnosti, koja se nalazi u stalnoj interakciji s fizičkim i društvenim okruženjem, što čini bitan faktor djetetovog vlastitog razvoja. U funkcionalnom smislu cjelovitih programa, koji ima za cilj poticanje i razvoj svih aktualnih i potencijalnih sposobnosti djeteta (tjelesnih, spozajni, emocionalni i socijalni).

Kreiranje procesa zasniva se na interaktivnoj pedagogiji i usmjereno je na aktivno sudjelovanje svakog djeteta, te na ravnopravnoj komunikaciji i razmjeni misli i ideja između svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

Aktivnosti će se predlagati kroz tematske cjeline, sklopove aktivnosti ili odgojne projekte, a sadržaje i teme ćemo pronalaziti unutar tri područja djelovanja:

- područje JA - slika o sebi / afirmacija osobnosti
- područje JA I DRUGI - odnos s drugima / obitelj, druga djeca, uža društvena zajednica, vrtić i lokalna zajednica
- područje MI - pripadanje SVIJETU kao cjelini / prirodno i šire društveno okruženje, kulturna baština i održivi razvoj.

Nastavit ćemo i rad na već započetim projektnim aktivnostima na sljedeće teme:

- tema: „*VITEZOVI*“ (vrtićka mješovita odgojna skupina odgajateljica Božene Vukić i Snježane Čović)

- tema: „*POTICANJE SAMOSTALNOSTI*“ (vrtićka mješovita odgojna skupina odgajateljica Blanke Doroci i Radmile Ruščić, sada Viktorije Šakić)

- tema: „*TITANIK*“ (vrtićka mješovita odgojna skupina odgajateljice Antonele Pjevac).

Tijek projekta nije moguće unaprijed planirati niti strukturirati, niti je moguće precizno odrediti duljinu njegova trajanja i smjerove razvoja, te će stručnjaci iskazati spremnost za prihvaćanje dječjih ideja i provođenje istih u stvarnosti, čime postaju partneri učenja i sustvaratelji znanja i razumijevanja.

REDOVITI PROGRAM

U Dječjem vrtiću „VESELI KUTAK“ u Stobreču se ostvaruje redoviti program njege, odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi djece rane i predškolske dobi (od 1.g. do 7.g. života) koji je prilagođen razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima i sposobnostima.

Programi i organizacija rada u našem vrtiću temelje se na razvojnoprimjerenom kurikulumu usmjerenom na dijete i humanističkoj koncepciji razvoja predškolskog odgoja, što znači:

- pažljivo i bogato strukturirano okruženje i poticajna materijalna sredina koja doprinosi razvoju dječjeg učenja, kreativnosti i stvaralaštvu
- poznavanju zakonitosti rasta i razvoja djeteta u skladu sa čim stručni radnici planiraju svoj rad
- učenje je interaktivan proces koji uključuje djecu, odrasle, kao i čitavo društveno okruženje
- poticanje partnerskog odnosa s roditeljima kao najvišeg oblika suradnje u ostvarivanju zajedničkog cilja – optimalnog razvoja djeteta
- poticanje tolerancije prema različitostima i uvažavanje prava sve djece (poticati uključivanje i socijalizaciju djece s teškoćama u razvoju u život i rad ustanove)
- kontinuirano stručno usavršavanje kao potreba podizanja stručne kompetencije za rad i stjecanje novih znanja, vještina i sposobnosti potrebnih za primjenu suvremenih oblika rada s djecom rane i predškolske dobi.

U skladu sa završenim edukacijama primjenjujemo suvremene oblike i metode rada, a u odgojno-obrazovni proces integriramo elemente programa Korak po korak, Teorije izbora i Stilovi učenja/Dječji talenti.

Obilježja programa i cilj

Ciljevi i zadaće redovitog programa usmjereni su na očuvanje tjelesnog i mentalnog zdravlja djeteta te poticanje cjelovitog razvoja svih funkcija i svih djetetovih aktualnih i potencijalnih sposobnosti i vještina (tjelesnih, intelektualnih, socio-emocionalnih i izražajnih), uz naglašenu komunikacijsku i interakcijsku komponentu.

Namjena programa

Cjeloviti razvojni programi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja provode se za djecu od jedne godine do polaska u osnovnu školu, a odvijaju se kao:

- cjelodnevni 10-satni jaslični program za djecu od 1 godine do 3 godine
- cjelodnevni 10-satni vrtićni program za djecu od 3 godine do polaska u školu
- poludnevni 6-satni vrtićni program za djecu od 3 godine do polaska u školu.

Nositelji programa

Programe provode suvremeno educirani i stručno kompetentni radnici:

- 9 odgajatelja – 2 odgajatelja jaslične skupine (SSS) i 7 odgajatelja vrtićnih skupina (VŠS),
- 1 savjetnica za sve privstne i vjerske vrtića Grada Splita
- 1 stručna suradnica – pedagoginja na pola radnog vremena zaposlena od strane vrtića,
- 1 zdravstvena voditeljica, (VMS).

Način ostvarivanja programa

Način ostvarivanja Programa usklađuje se s potrebama roditelja s obzirom na njihove radne i druge obveze, a provođenje pedagoškog procesa s potrebama djeteta.

Redoviti program započinje s radom u 06.00 sati i traje do 16.30 sati u svim skupinama cjelodnevnih boravaka, dok skupina poludnevnog boravka počinje sa radom u 07.30 sati i traje do 13.30 sati.

Primjena suvremenih procesa učenja djece zasnovanih na najnovijim znanstvenim spoznajama.

Integrirani i razvojni kurikulum podrazumijeva istovremeno odvijanje mnoštva aktivnosti djece, stimulativno materijalno okruženje koje potiče na istraživanje i (su)konstruiranje znanja.

Ciljevi i zadaće redovitog programa usmjereni su na očuvanje tjelesnog i mentalnog zdravlja djeteta te poticanje cjelovitog razvoja svih funkcija i svih djetetovih aktualnih i potencijalnih sposobnosti i vještina (tjelesnih, intelektualnih, socio-emocionalnih i izražajnih), uz naglašenu komunikacijsku i interakcijsku komponentu.

Vremenik aktivnosti programa

Program se provodi tijekom pedagoške godine 2016./2017. koja započinje 01.09.2016. i traje do 31.08.2017. godine, svakim radnim danom od 06,00 do 16,30 sati, osim subote, nedjelje, državnih praznika i blagana. Provođenje aktivnosti u vrtiću vezano je uz interes djece te posluživanje obroka i vrijeme odmora.

Način vrednovanja programa

Praćenja i evaluacije programa odvijaju se kontinuirano: fotozapisima, videozapisima, bilješkama, listama praćenja napretka djece, bilješkama aktivnosti, anketiranjem dionika procesa, redovitim timskim radom odgajitelja uz zajedničke refleksije na zapažanja iz neposrednog rada i radom tima za kvalitetu koji je oformljen od svih dionika procesa prema smjernicama iz projekta samovrednovanja.

Vrednovanje redovitih razvojnih programa ostvarivat ćemo kroz praćenje provedbe bitnih zadaća Godišnjeg plana i programa rada i realizacije razvojnog plana na sljedeće načine:

- mjesečno u knjigu pedagoške dokumentacije (period adaptacije)
- tromjesečno u knjigu pedagoške dokumentacije na temelju praćenja, snimki, foto i video dokumentacije i razvojnih mapa djece
- refleksivni prijatelj
- mjesečnim (prema potrebi procesa i češće) grupnim refleksijama odgojne prakse na Odgajateljskim vijećima
- zajedničkim raspravama na sastancima tima za kvalitetu.

PROGRAM PREDŠKOLE

Program predškole se provodi kao obvezan program odgojno-obrazovnog rada s djecom školskim obveznicima i dio je sustava odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj od pedagoške godine 2014./2015. Na Program predškole Dječjeg vrtića "Veseli kutak" u Stobreču suglasnost je dalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta(2015.).

Obilježja programa i cilj

Odgojno-obrazovni rad u programu predškole organiziran je u duhu humanističko-razvojne koncepcije i u skladu je sa značajkama humanističko-razvojnog predškolskog kurikulumu. Planiranje i programiranje te izbor sadržaja u skladu je s:

- holističkim pristupom djetetu
- konstruktivističkom teorijom učenja
- integriranim pristupom planiranju
- projektnim planiranjem.

Tijekom programa predškole poticat će se razvijanje i unapređivanje tjelesnih, emocionalnih, socijalnih i spoznajnih potencijala i komunikacijskih (govor, izražavanje i stvaranje) vještina, te navika i kompetencija u cilju – dobrobit djeteta, što podrazumijeva:

- osobnu, emocionalnu i tjelesnu dobrobit (biti zdrav, zadovoljan i osjećati se dobro)
- obrazovnu dobrobit (uspješno funkcioniranje i razvijanje osobnih potencijala: spoznajnih, umjetničkih, motoričkih...)
- socijalnu dobrobit (uspješno interpersonalno funkcioniranje i razvijanje socijalnih kompetencija),

što je neophodno u prilagodbi na nove uvjete života, rasta i razvoja u školskom okruženju.

Namjena programa

Program predškole integrirani je dio redovitog programa i obuhvaća djecu u godini pred polazak u osnovnu školu. U tekućoj pedagoškoj godini 2016./2017. upisano je 24 djece školskih obveznika.

Nositelji programa

Program predškole provodit će 7 odgajateljica koje su sa svojim stručnim kompetencijama sposobne refleksivno promišljati svoju odgojno-obrazovnu praksu, uz suradnju sa stručnim suradnicima, kako unutar tako i izvan vrtića.

Način ostvarivanja programa

Djeca obuhvaćena Programom predškole raspoređena su u četiri vrtićne mješovite skupine: tri skupine cjelodnevnog i jednoj skupini poludnevnog boravka.

Primjenom suvremenih procesa učenja djece zasnovanih na najnovijim znanstvenim spoznajama podržavamo dječju igru kao najbolji način rada jer u sebi sadrži idealan spoj svih onih pretpostavki za koje smatramo da su potrebne za učenje djeteta predškolske dobi, a lišena je svakog oblika „školifikacije“. Praćenjem djeteta podržavat ćemo njegove razvojne potrebe i interese, u dobro struktuiranim uvjetima socijalnog i materijalnog okruženja osnažiti dijete u razvijanju svih svojih potencijala, poštujući prirodu njegovog cjelovitog učenja i razvoja, kako bi steklo znanja, vještine i navike potrebne za optimalnu adaptaciju uvjetima odgojno-obrazovnog procesa u školi i budućem životu.

Razvojne zadaće se konkretiziraju za svako razvojno područje: tjelesni i psihomotorni razvoj, socijalni i emocionalni razvoj, spoznajni razvoj te područje govora, komunikacije, izražavanja i stvaranja. U cilju ostvarivanja postavljenih razvojnih zadaća, odgajatelji će planirati i organizirati poticajne situacije koje djeci omogućavaju realizaciju različitih vrsta aktivnosti: životno-praktične i radne aktivnosti, istraživačke, društveno zabavne, aktivnosti izražavanja i stvaranja, umjetničke, specifične aktivnosti s kretanjem i raznovrsne igre (Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece 1991.g.).

Aktivnosti ćemo predlagati kroz tematske cjeline, sklopove aktivnosti ili odgojne projekte a sadržaje i teme pronalaziti unutar svakog područja ljudskog života i rada.

Iz svega navedenog izdvajaju se uže zadaće programa predškole:

- osposobljavanje djeteta za prihvaćanje obveza u koje će se uklopiti i buduće školske obveze
- poticanje spontanijih ponašanja i izražavanje posebnih potreba
- otvorenost za prihvaćanje informacija
- otvorenost za učenje i suradnju s drugima

- otvorenost za primanje usmenih i pisanih poruka i ovladavanje sredstvima koje posreduju te poruke.

Vremeni aktivnosti programa

Program ćemo provoditi svakodnevno tijekom pedagoške godine od 01. listopada 2016. do 31. svibnja 2017. u trajanju od 250 sati, te ćemo pri organizaciji rada dati prednost prijedpodnevoj provedbi programa.

Način vrednovanja

Vrednovanje Programa predškole provodit ćemo kroz dokumentaciju na nivou pojedinca, skupine, vrtića. Dokumentiranje i praćenje procesa ostvarivat ćemo pisanim bilješkama, refleksijama sudionika odgojno-obrazovnog procesa, foto i video zapisima, te anketiranjem sudionika procesa (djece, roditelja i odgajatelja).

CAP program – prevencija zlostavljanja djece

U sklopu programa predškole provodimo CAP program (**C**hild **A**ssault **P**revention).

Ciljevi CAP programa:

1. Smanjiti ranjivost djece i njihovu izloženost različitim oblicima zlostavljanja kvalitetnim informiranjem i poučavanjem učinkovitim preventivnim strategijama.
2. Potaknuti lokalnu zajednicu da sprječavanje nasilja među ljudima, a posebno zlostavljanja djece, prepozna kao svoj važan cilj i nastojanje.
3. Potaknuti obrazovne institucije na sustavan pristup prevenciji zlostavljanja djece.

Predškolski CAP program je prevencija zlostavljanja djece namijenjen djeci predškolske dobi u vrtićima, koji ćemo provedi kroz 3 uzastopne radionice u trajanju od 45 min:

- predavanje za osoblje vrtića
- predavanje za roditelje djece pred polazak u osnovnu školu

- radionice za djecu.

Voditeljice su posebno educirane odgajateljice - CAP pomagačice, koje čine CAP tim mreže privatnih i vjerskih vrtića Grada Splita:

- Ester Macanović /odgajateljica DV „Kremenko“ Split
- Ivana Topić /odgajateljica DV „Hugo“ Split
- Viktorija Šakić /odgajateljica DV „Veseli kutak“ Stobreč.

BITNI ZADACI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA NA NIVOU USTANOVE

Bitne zadaće odgojno-obrazovnog rada u pedagoškoj godini 2016./2017., proizašle iz evaluacije rada tijekom protekle pedagoške godine, su sljedeće:

1. Unapređenje i oblikovanje poticajnog okruženja u funkciji igre i učenja djece - *stimulativno okruženje s obzirom na prostor, poticaje i ozračje*

Promišljamo o prostornom okruženju koje je u funkciji dječje igre, prostorije dnevnih boravaka su strukturirane različitim poticajnim centrima obogaćenim raznovrsnim i djeci stalno dostupnim materijalima koji potiču aktivnost djeteta i pomažu mu u (su)konstruiranju znanja. Organizacija prostora, kako unutarnjeg tako i vanjskog, odgovara potrebama djece i uvjetima života u obitelji, vođeni smjernicama projekta *vrtić kao dječja kuća* cjelokupan prostor stavljamo u funkciju dječje igre i aktivnosti.

2. Unapređenje odgojno-obrazovnog procesa kroz projektno planiranje / akcijsko istraživanje

- oblik integriranog kurikuluma, koji sadrži istraživanja, izražavanja, rasprave djece i s djecom kroz uporabu različitih simboličkih jezika

Tijek projekta nije moguće unaprijed planirati niti strukturirati, niti je moguće precizno odrediti duljinu njegova trajanja i smjerove razvoja, te će stručnjaci iskazati spremnost za prihvaćanje dječjih ideja i provođenje istih u stvarnosti, čime postaju partneri učenja i sustvaratelji znanja i razumijevanja.

3. Aktivno uključivanje roditelja i šire društven zajednice u odgojno-obrazovni proces

- promicanje djelotvorne interakcije između obitelji, vrtića i zajednice, potiče razumijevanje zajedničke odgovornosti za odgoj, obrazovanje i budućnost djece

Roditelji su prvi i pravi odgajatelji svoje djece, a odgajatelji i stručni suradnici su profesionalci koji im mogu pomoći, ali im ne smiju određivati načine odgajanja.

Kontinuiranom razmjenom subjektivnih iskustava roditelja i parcijalnog razumijevanja djeteta od strane profesionalaca s pedagoško-metodičkim znanjima stremit ćemo zajedničkom, cjelovitijem razumijevanju djeteta i razvoju odgojno-obrazovnog pristupa usklađenog s individualnim i razvojnim posebnostima djeteta.

Takav odnos uvijek podrazumijeva ravnopravnost uloga roditelja i profesionalaca uz ostvarivanje dvosmjerne komunikacije i međusobnog povjerenja, u cilju:

- pravovremenog i konstruktivnog rješavanja problemskih situacija vezanih uz odgoj i razvoj djece usmjerenog ka dobrobiti djeteta,
- poticanja roditeljske uključenosti u promišljanje kvalitetnog programa rada ustanove,
- podržavanja aktivnog sudjelovanja roditelja u realizaciji programa,
- osiguravanja prava roditelja na kritičko vrednovanje postignuća,
- osnaživanja roditeljskih kompetencija i djelotvornosti stjecanjem znanja i vještina potrebnih za odgoj djece u obitelji.

U skladu s navedenim ciljevima roditeljima ćemo pružati različite oblike suradnje s profesionalcima u ustanovi:

- svakodnevna razmjena informacija o djetetu
- roditeljski sastanci različitog tipa /informativni, tematski/,

- organiziranje zajedničkih radionica,
- individualni razgovori s roditeljima,
- druženja s roditeljima,
- zajednički susreti povodom proslave blagdana, značajnih datuma, itd.,
- info-kutići, web-stranca i savjetovalište za roditelje,
- uključivanje roditelja u aktivnosti skupina i rad vrtića.

U ovoj pedagoškoj godini poseban naglasak ćemo staviti u kontinuiranom provođenju individualnih razgovora s roditeljima koji će biti inicirani od strane stručnjaka, najmanje 2 puta u pedagoškoj godini, a po potrebi i više.

4. Kontinuitet profesionalnog i osobnog razvoja stručnih radnika
- refleksije o vlastitoj praksi, suradnja s kolegama, entuzijazam za cjeloživotno učenje

Slojevitost zadaća u ostvarivanju ciljeva i provođenju suvremeno koncipiranog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja od odgajatelja i stručnih suradnika zahtjeva kontinuirano stručno usavršavanje s tendencijom trajnog unapređenja prakse. Profesionalno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika usmjeravat ćemo prema razvoju istraživačkih i refleksivnih umijeća. Istraživačko obilježje omogućuje propitivanje uvjerenja, iskustava i svakodnevne prakse te kroz zajedničko refleksivno istraživanje s drugim dionicima predstavlja polazište za bolje razumijevanje i mijenjanje vlastite prakse pri čemu postajemo refleksivni praktičari, koji svoja djelovanja usmjeravaju ka akcijskim istraživanjima vlastite cjelokupne prakse u cilju njenog dubinskog razumijevanja, istraživanja, mijenjanja prema stalnom rastu kvalitete.

Tijekom cijele pedagoške godine osiguravat ćemo profesionalni rast i razvoj dionika procesa, kako unutar tako i izvan ustanove, različitim individualnim i grupnim oblicima rada.

Stručno usavršavanje će se realizirati u redovnoj satnici i putem svih za to propisanih oblika:

1. individualno stručno usavršavanje:
 - praćenje stručne literature, osobni afiniteti prema različitim edukacijama;
2. stručno usavršavanje unutar ustanove:
 - odgojiteljska vijeća, interni stručni aktivni, izvješća s roditeljskih sastanaka i seminara, razmjena iskustava, refleksije odgojno-obrazovne prakse;
 - sustavan rad na projektu samovrednovanja kroz rad tima za kvalitetu

3. stručno usavršavanje izvan ustanove:

- sudjelovanje na stručnim skupovima u organizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i Agencije za odgoj i obrazovanje (seminari, predavanja, Dani predškolskog odgoja), te Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje odgoja i obrazovanja
- stvaranje profesionalnih zajednica učenja umrežavanjem privatnih i vjerskih vrtića Grada Splita.

5. Praćenje, procjenjivanje i planiranje procesa učenja djeteta uvažavajući njegove prirodne potencijale: talente i stilove učenja

- sustavnim promatranjem djece i drugim strategijama praćenja i procjenjivanja, stvarati kratkoročne i dugoročne planove koji uključuju interese i potrebe svakog djeteta i grupe djece i koji su istovremeno i podrška i izazov za njihova buduća postignuća.

Oblikovanje odgojno-obrazovnog rada temelji se na pažljivom promatranju, slušanju djece te na dokumentiranju njihovih aktivnosti i zajedničkoj refleksiji prakse.

Kompetentni odgajatelji će prepoznavati interese djece za mnogim sadržajima i aktivnostima i osviještavati mogućnost njihovog utjecaja i pravovremenog uključivanja u ostvarivanju pojedinih razvojnih zadaća.

Budući je dokumentiranje jedan od važnih elemenata vrednovanja kvalitete ustanove u cjelini, prikupljanjem, proučavanjem i interpretiranjem dokumentacije, podržavamo istraživački i refleksivan pristup radu koji se razvija zajedno sa subjektima koji dokumentiraju odgojno-obrazovni proces.

Kontinuirano stručno usavršavanje usmjereno je ka stjecanju znanja i vještina koja su relevantne za profesionalni razvoj koji se kroz suradničko ozračje i timski rad usmjerava ka kontinuiranom učenju u ustanovi što pridonosi unapređivanju kvalitete rada ustanove, s tendencijom osiguravanja kvalitete kao imperativa odgojno-obrazovnog procesa u dječjem vrtiću. Budući kvaliteta podrazumijeva stalni rast, te ju je potrebno pratiti, što ćemo nastaviti procesom vrednovanja, sustavnim i kontinuiranim praćenjem, analiziranjem i procjenjivanjem uspješnosti rada, temeljem ostvarivanja napretka u kvaliteti rada ustanove.

U našem sustavu egzistiraju vanjsko i unutarnje vrednovanje.

Vanjsko vrednovanje prvenstveno je usmjereno na praćenje kvalitete obrazovnih postignuća, a manje na utvrđivanje kvalitete procesa koji je prethodio postignućima. Ono se provodi prema kriterijima koji su unaprijed poznati i međusobno usklađeni. Provode ga čimbenici izvan ustanove (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za odgoj i obrazovanje, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja).

Unutarnje vrednovanje ili samovrednovanje je sustavan, unutrašnji proces usmjeren na osvjetljavanje trenutačnog stanja u ustanovi, na ustanovljavanje pozitivnih postignuća, detektiranje problema i predlaganje strategija njihova rješavanja te na unapređivanje postojećeg stanja.

Kako usmjerenost na kvalitetu od svih čimbenika odgojno-obrazovnog procesa zahtijeva kontinuiranu stručnu refleksiju, kao prvi korak njezinog unapređenja provodit ćemo kontinuirano samovrednovanje vlastite odgojno-obrazovne prakse. Detaljnim analizama svih područja kvalitete rada ustanove tim za kvalitetu i stručni tim je definirao prioriteta područja unapređivanja kvalitete u ustanovi provedbom KREDA analize, čiji su ciljevi konkretni i realni, a njihovom realiziranju se pristupa: energično, dinamično i ambiciozno. Razvojnim planom za pedagošku godinu 2016./2017. ulazimo u peti ciklus realiziranja samovrednovanja ustanove. Analize se temelje na različitim oblicima dokumentacije:

- s obzirom na vremensku dimenziju (dnevna zapažanja i zabilješke, mjesečna i tromjesečna vrednovanja, godišnje izvješće ostvarenosti plana i programa rada i razvojnog plana)
- s obzirom na oblik (foto i video zapisi, ankete, evaluacije, liste praćenja, razvojne mape, zapisnici različitih oblika djelovanja, pedagoška dokumentacija vrtića)
- s obzirom na faktore dokumentiranja (djeca, roditelji, djelatnici).

U daljnjem radu s ciljem kontinuiranog utvrđivanja stanja kvalitete ustanove analiziranjem i interpretiranjem dokumentacije, kroz otvorenu i iskrenu komunikaciju o uočavanju dobrih strana i detektiranju „kritičnih točaka” stalno ćemo se propitivati:

- 1. Čime se možemo pohvaliti?**
(analizirati i navesti sve dobre strane rada ustanove)
- 2. S kojim teškoćama se svakodnevno susrećemo?**
(osvijestiti i navesti sve teškoće s kojima se svakodnevno susrećemo, a koje se odnose na rad i funkcioniranje ustanove)
- 3. Koji su naši neiskorišteni resursi?**
(navesti sve neiskorištene potencijale koje ustanova ima)
- 4. Što vidimo kao prepreke na putu prema napretku?**
(navesti vanjske prepreke koje onemogućuju napredak ustanove)
- 5. Što možemo učiniti da budemo još bolji?**
(na temelju unutarnjih obilježja ustanove osmisliti i navesti sve što ćemo činiti da budemo još bolji)
- 6. Tko nam može pomoći u unapređenju kvalitete rada?**
(osobe, institucije...)

LITERATURA:

- [1] Ann Debsmore, Margaret Bauman, *Vaš uspješan predškolac*, Veble commerce, Zagreb 2014.
- [2] Cvetković-Lay J. i Sekulić-Majurec A., *Darovito je što ću s njim*, Alinea, Zagreb 2008.
- [3] Došen-Dobud A., *S djecom u jaslicama*, Alinea, Zagreb 2004.
- [4] Došen-Dobud A., *Predškola-vodič za voditelje i roditelje*, Alinea, Zagreb 2008.
- [5] Kirsten A. Hansen, Roxane K. Kaufmann, Kate Burke Walsh, *Kurikulum za vrtiće*, POU Korak po korak, 2006.
- [6] Ljubetić M., *Vrtić po mjeri djeteta*, Školske novine, Zagreb 2009.
- [7] Ljubetić M., *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*, Zagreb, Element, 2014.
- [8] Maleš D., Stričević I., *Odgoj za demokraciju u ranom djetinjstvu*, Zagreb 2005.
- [9] Maleš D., *Nove paradigm ranog odgoja*, FFZG, Zagreb 2011.
- [10] Milanović M. i suradnici, *Pomozimo im rasti*, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb 2014.
- [11] Miljak A., *Življenje u dječjem vrtiću*, Spektar media, 2009.
- [12] Slunjski E., *Integrirani predškolski kurikulum*, Zagreb, Mali professor, 2013.
- [13] Slunjski E. i suradnici, *Izvan okvira*, Element, Zagreb 2015.
- [14] Szanton, E.S., *Kurikulum za jaslice*, POU Korak po korak, 2005.
- [15] Miljak A., Vujičić L., *Vrtić u skladu s dječjom prirodom - "Dječja kuća"*, 2002.
- [16] Petrović-Sočo B., *Dijete, odgajatelj, slikovnica*, Alinea, Zagreb 1997.
- [17] Petrović-Sočo B., *Mijenjanje konteksta i odgojne prakse dječjeg vrtića*, Mali professor, Zagreb 2009.
- [18] Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja, NCVVO, Zagreb, 2012.
- [19] Unapređenje kvalitete rada primjenom ISSA pedagoških standard, Biblioteka KPK, Zagreb, 2006.
- [20] Časopisi: *"Dijete, vrtić, obitelj"* i *"Djeca u Europi"*, *Pučko otvoreno učilište Korak po korak*

- [21] Nacionalnog okvirnog kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.) i Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015.)
- [22] Zbornik radova stručno-znanstvenog skupa 22. Dani predškolskog odgoja SDŽ “Mirisi djetinjstva”, Split, 2017.